

4. søndag efter trinitatis 2023 – Vor frue kirke i Flødstrup

Prædiken

I denne uge kunne man læse i aviserne, at Højesteret har fået en ny dommer. Der er 18 i alt.

Det er ikke, hvem som helst der kvalificerer sig til det embede; det forudsætter juridiske kompetencer i en klasse for sig.

Højesteret er den øverste instans ved de danske domstole, og de sager, der når til Højesteret er sager af principiel betydning, og sager, der har særlig samfundsmæssig interesse.

Det er helt grundlæggende i en retsstat, at man har uafhængige og upartiske dommere, og at borgerne kan få prøvet deres sag ved flere instanser.

Dommerne er sat i verden for at dømme i sager borgerne imellem og i sager mellem myndighederne på den ene side og borgerne på den anden side.

Det er også helt grundlæggende i en retsstat, at de personer, der skal dømme – altså de, der er dommere – *ikke* er de samme personer, som de, der har udfærdiget de regler, der skal dømmes efter.

Her i landet har vi haft landsdækkende love og regler i henved tusind år. En af de mest kendte og vigtigste er Jyske Lov. I lovens forord står der de velkendte ord:

”Med lov skal land bygges.”

De ord har lige siden 1241 stået som et ideal for en samfundsindretning, hvor folk følger loven, og hvor enhver kan få sin ret.

Havde man ikke nogen lov, ville *den* have mest, som kunne *tage* mest”, står der i forordet til loven. Lovens formål og de domme, der afsiges på baggrund af loven, skal med andre ord sikre, at der sker en deling mellem dit og mit og mellem ret og uret.

Faktisk ville man slet ikke behøve nogen lov, står der, hvis enhver bare ville følge sandheden. Men hvis man er i tvivl om, hvad der er sandhed, dér skal loven vise sandheden.

Gud er central i Jyske Lov. Loven tager nemlig højde for, at der er nogen, som ikke frygter Gud, og at der er nogen, som ikke af ren kærlighed kan lokkes til at gøre det gode. I *det* tilfælde skal myndighederne og landets straffelov hindre dem i at gøre det onde, og hvis nogen så alligevel gør det onde, så skal de straffes.

Kongen, som i vores tid er lovgiverne og dommerne, er, som der står i Jyske Lov, Guds tjenere, og deres opgave er at sørge for fred og retfærdighed i landet. De skal beskytte de svage, værne de hjælpeløse, straffe de onde og voldelige. Og så skal de overvåge domme – og gøre ret – og frelse dem, der tvinges med uret.

Ved at straffe er lovgiverne og dommerne Guds tjenere og landets vogtere. De er derimod ikke guddommelige, ligesom landets love ikke er guddommelige. Derfor har de ikke ansvaret for verden og for menneskeheden.

Det overstiger deres kompetence. Det er i øvrigt derfor, at Dronningen og regeringen er med i kirkebønnen hver søndag – vi beder for, at Gud vil være med dem i deres forvaltning af deres embede til landets og folkets bedste.

Men hvordan er den danske dommerstand og Jyske Lov stillet i forhold til dagens evangelium, hvor det jo siges

”Døm ikke, så skal I ikke selv dømmes”

Man kan godt få den tanke, at det på grund af disse ord er aldeles ukristeligt og uevangelisk at udpege nogle personer til netop at dømme andre.

Men hverken den nyudnævnte højesteretsdommer (som i øvrigt hedder Mohamad) eller jurister i almindelighed behøver at frygte for deres embeder, for at dømme i bibelsk forstand er noget andet end at dømme efter de regler, som vi mennesker selv har skabt via de personer, som vi til enhver tid har valgt som vores lovgivere.

Det forstod vores forfædre altså allerede i 1241, og de var derfor forud for Luthers senere lære om de to regimenter: det åndelige og verdslige regimente. Hans to-regiment-lære er hans betegnelse for, hvordan Gud handler på to måder med mennesker gennem de to regimenter: Det åndelige og det verdslige. Det åndelige regimente har kun ordets kraft og skal virke i frihed. I det verdslige regimente skal synden og uretten holdes nede med magt og tvang.

Og i det verdslige regimente kan ingen lov og ingen domfældelse være hellig eller bringe en borger nærmere til Gud. Domstolene dømmer ikke noget menneske på Guds vegne.

Hvordan er det så at dømme i bibelsk forstand? Det er, når vi mennesker indtager en overlegenhedsposition i forhold til hinanden. Det er at have den forståelse af sig selv, at man er bedre end andre. At man handler mere moralsk korrekt end andre. At man er et mere retfærdigt menneske end andre.

Betyder *det* – at vi ikke må gøres os til dommere over hinanden, at vi så heller ikke må blande os i hinandens liv og levned? *Må* vi eller *skal* vi gribe ind, når vi f.eks. møder overgreb og grænseoverskridende adfærd?

Hvornår besidder vi den viden, der skal til for at vi med rette vil kunne blande os i hinandens liv og gribe ind i det?

Det har jeg tænkt over siden jeg så filmen *Toves Værelse* i mandags. Filmen handler om det stormomsuste og sadistiske ægteskab mellem forfatteren Tove Ditlevsen og Victor Andreasen. Det er nemt at dømme Victor, som nedgør Toves åbenlyse litterære talent. Det er nemt at føle et had til ham, navnlig da det kommer frem, at han har et seksuelt forhold til Toves teenagedatter, Helle.

For Tove Ditlevsen var lidelse angiveligt et litterært brændstof, og hun havde brug for den ydmygelse, som hendes geniale og brutale mand udsatte hende for. På den måde var Victor Toves muse, mens hun var hans medvidende, og således var Toves datter, Helle, ifølge filmen ikke bare offer for Victor, men også for Tove.

Hvorfor var der ikke nogen, der greb ind? Det spørgsmål kan man jo stille hver gang et barn er blevet krænket seksuelt? Hvem har fortrængt det og undladt at gribe ind? Det er nemt at rette skylden mod skolen, myndighederne, psykologen. Alle de professionelle, som er sat i samfundets tjeneste til at gribe ind over for sådanne uhyrligheder.

Det er dejligt nemt at have en mening om, hvad andre burde have gjort. At dømme andre mennesker for deres handlinger eller mangel på samme.

Men da siger evangeliet til os i dag, at når vi ser splinten i vores broders øje, da er bjælken i vores eget øje den dom, som vi fælder. Dvs. når vi har fældet dom over en anden, så bliver det en ren tilståelsessag for os selv, at vi så har en bjælke i eget øje. Evangeliet i dag adresserer ikke så meget, at vi også selv er syndere, der ikke kan leve op til et ideal – for det er vi, og det skal vi forstå og indse – evangeliet adresserer derimod det, at vi, når vi ser og påpeger fejlene ved den anden, kan komme til at føle os bedre end vedkommende.

Derfor er det hverken ukristeligt eller uevangelisk, når Højesterets dommere dømmer i retssager. Det skal de. Og det er heller ikke hverken ukristeligt eller uevangelisk, når vi griber ind over for f.eks. overgreb og seksuelle krænkelser. For det skal vi. Vi skal tage hånd om vores næste.

Det er derimod ukristeligt og uevangelisk, hvis dommerne føler sig som bedre og mere værdifulde mennesker end de mennesker, hvis ulovlige handlinger de har dømt, og det er på samme måde ukristeligt og uevangelisk, hvis vi føler os som bedre og mere værdifulde mennesker, end dem hvis handlinger vi har grebet ind over for. Vi skal begrænse os til at dømme og fordømme et menneskes handlinger, men ikke mennesket som sådan.

Med ordene "Døm ikke, så skal I ikke selv dømmes" fortæller Jesus os, hvem Gud er, og hvordan Guds forhold til mennesket er. Vi skylder at være på samme måde over for hinanden.

Vi må forstå, at vi ikke kan helliggøre os selv over for Gud; vi må forstå, at vi er fælles om at være mennesker; at vi er fælles om at være syndere i forhold til Gud; og at vi er fælles om kun at have Guds nåde, barmhjertighed og tilgivelse at håbe på.

Derfor må dommeren møde den dømte og vi den, som vi griber ind over for, som den, der har samme håb som os, og som den, der ikke *har* andet håb; nemlig Kristus.